

Հաստատված է
«Հայաստանի պետական տնտեսագիտական
համալսարան» պետական ոչ առևտրային
կազմակերպության գիտական խորհրդի
2022 թվականի մայիսի 27-ի N 12 - 2 որոշմամբ

ԿԱՆՈՆԱԿԱՐԳ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՈՒՄ
ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԿԱՏԱՐՄԱՆ, ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՄԱՆ
ԵՎ ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ

1. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

1. Սույն կանոնակարգի իրավական հիմքերն են «Բարձրագույն և հետբուհական մասնագիտական կրթության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքը, «Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարան» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության (այսուհետ՝ ՀՊՏՀ) կանոնադրությունը, ՀՊՏՀ առկա և հեռակա ուսուցմամբ բակալավրի կրթական ծրագրերում ուսումնառության, գիտելիքի գնահատման և վարչարարության կազմակերպման կարգերը և ՀՊՏՀ այլ իրավական ակտեր:
(1-ին կետը փոփ. 27.09.2024 N 1-7)
2. Սույն կանոնակարգը սահմանում է ՀՊՏՀ բակալավրի կրթական ծրագրերի ուսումնական պլաններով հաստատված՝ ուսանողների ավարտական աշխատանքի նախապատրաստման, ներկայացման և ամփոփիչ ատեստավորման հանձնաժողովում հրապարակային պաշտպանության գործընթացներն ու պահանջները:
(1-ին կետը փոփ. 27.09.2024 N 1-7)
3. Սույն կանոնակարգը հաստատվում և փոփոխությունների ու լրացումների է ենթարկվում ՀՊՏՀ գիտական խորհրդի որոշմամբ:

4. Ավարտական աշխատանքի կատարումն ու հրապարակային պաշտպանությունը հավաստում են ուսումնառության ընթացքում ուսանողի կողմից կրթական ծրագրով սահմանված վերջնարդյունքի ձեռքբերման մասին:
5. Ավարտական աշխատանքի հրապարակային պաշտպանությունն ուսանողի մասնագիտական կրթության ամփոփիչ ատեստավորումն է:
6. Հրապարակային պաշտպանության արդյունքներով դրական գնահատականի շեմը հաղթահարած ուսանողներին շնորհվում է տվյալ մասնագիտության բակալավրի որակավորման աստիճան:
7. Ավարտական է համարվում այն ինքնուրույն աշխատանքը, որը կատարում է բակալավրիատի ուսանողը մասնագիտական գրականության, իրավական ակտերի, գիտական հրապարակումների և վերլուծությունների ուսումնասիրության, ինչպես նաև անհրաժեշտ տեղեկությունների հավաքագրման, դրանց վերլուծության և արդյունքների ամփոփման հիման վրա՝ պահպանելով ակադեմիական բարեվարքության կանոնները:
8. Առանց աշխատությանը կամ սկզբնաղբյուրին պատշաճ հղման՝ այլոց հետազոտությունների արդյունքները, ներառյալ՝ ընդհանրացումները, եզրահանգումները, տեսակետները, դիրքորոշումները, առաջադրած գաղափարներն ու թեզերը, որպես սեփական աշխատանքի արդյունք ներկայացնելը **գրագողություն է**, որի առկայությունը (կամ բացակայությունը), ինչպես նաև աշխատանքի ինքնատիպության աստիճանը ստուգվում են ՀՊՏՀ հակագրագողության համակարգով՝ նախքան ավարտական աշխատանքը մասնագիտական գրախոսման ուղարկելը: Գրագողության փաստ կարող է արձանագրվել նաև գրախոսի կողմից՝ մասնագիտական գրախոսման ժամանակ:

(8-րդ կետը լրաց. 27.09.2024 N 1-7)

9. Ուսանողն իր նախաձեռնությամբ առավելագույնը 3 անգամ կարող է ստուգել իր ավարտական աշխատանքը ՀՊՏՀ հակագրագողության համակարգում:
10. Եթե ավարտական աշխատանքում ՀՊՏՀ հակագրագողության համակարգը կամ գրախոսը արձանագրում են գրագողության փաստ սույն կանոնակարգի 8-րդ կետով նախատեսված դեպքերին համապատասխան, ապա ուսանողը գրավոր ծանուցվում է այդ մասին և նրան արգելվում է մասնակցել ամփոփիչ ատեստավորմանը:

(10-րդ կետը փոփ. խմբ. 27.09.2024 N 1-7)

11. 75%-ից ցածր ինքնատիպության աստիճան կամ աշխատանքի ընդհանուր բառաքանակում ընդամենը մեկ աղբյուրին 5%-ը գերազանցող համընկնում ունեցող (առանց գրականության ցանկի) ավարտական աշխատանքները

հրապարակային պաշտպանության թույլատրելու (կամ չթույլատրելու) հարցը որոշվում է ՀՊՏՀ գիտական խորհրդին կից հրատարակչական հանձնաժողովի կողմից՝ գրավոր եզրակացությամբ:

(11-րդ կետը փոփ. խմբ. 27.09.2024 N 1-7)

12. *(12-րդ կետը ուժը կորցրել է 27.09.2024 N 1-7)*

13. Ավարտական աշխատանքի հրապարակային պաշտպանություն թույլատրվում է միայն այն դեպքում, եթե ուսանողն արդեն իսկ հավաքել է տվյալ կրթական ծրագրով նախատեսված բոլոր բաղադրիչների կրեդիտները:

14. Ավարտական աշխատանք կարող են պաշտպանել միայն այն ուսանողները, որոնք ամբողջությամբ կատարել են տվյալ մասնագիտության կրթական ծրագիրը և համապատասխան հրամանով ավարտել տեսական դասընթացը:

15. Սահմանված կրեդիտները չհավաքած ուսանողները զրկվում են ավարտական աշխատանք պաշտպանելու իրավունքից և հեռացվում ՀՊՏՀ-ից:

2. ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԹԵՄԱՅԻ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

16. Ավարտական աշխատանքների թեմաները, որպես կանոն, առաջադրում են տվյալ կրթական ծրագիրն իրականացնող ամբիոնի (ամբիոնների) ակադեմիական կազմի ներկայացուցիչները: Թեմաների վերջնական ցանկը քննարկվում և հաստատվում է ամբիոնի կամ ամբիոնների համատեղ նիստում (եթե տվյալ կրթական ծրագիրն իրականացնում են մեկից ավելի ամբիոններ)՝ ուսանողների ընտրությանը ներկայացնելու վերջնաժամկետից առնվազն 2 ամիս առաջ:

(16-րդ կետը փոփ. 27.09.2024 N 1-7)

16.1. Նույն ժամկետում ուսանողները նույնպես կարող են առաջարկել ավարտական աշխատանքի թեմա, որը ևս ենթակա է քննարկման և հաստատման (կամ մերժման) նույն ամբիոնի (ամբիոնների) նիստում: Ուսանողներն իրենց նախընտրած թեման առաջարկում են ամբիոնին՝ լրացնելով սույն կանոնակարգի N 1 հավելվածի ձևանմուշով սահմանված դիմում-հայտը:

17. Ուսանողների առաջարկած և ամբիոնում հավանության արժանացած թեմաները հրապարակվում են առանձին ցանկով:

18. Ամբիոնի հաստատած ավարտական աշխատանքի թեմաների ցանկը Moodle հարթակում ուսանողների ընտրությանն է առաջարկվում.

- 18.1. առկա ուսուցման 4 տարի տևողությամբ բակալավրի կրթական ծրագրերի դեպքում՝ 3-րդ կուրսի երկրորդ կիսամյակում՝ մայիսի 1-30-ը ներառյալ,
(18-րդ կետի 18.1-ին ենթակետը փոփ. 27.09.2024 N 1-7)
- 18.2. հեռակա ուսուցման 5 տարի տևողությամբ բակալավրի կրթական ծրագրերի դեպքում՝ 4-րդ կուրսի երկրորդ կիսամյակում՝ մայիսի 1-30-ը ներառյալ:
(18-րդ կետի 18.2-րդ ենթակետը փոփ. 27.09.2024 N 1-7)
19. Ավարտական աշխատանքի թեմաների ընտրությունը կատարվում է Moodle հարթակում (բացառությամբ ամբիոնի նիստում հաստատված՝ ուսանողների առաջարկած թեմաների):
20. Moodle հարթակում ուսանողների ընտրությանն առաջարկվող թեմաների քանակն առնվազն 20%-ով պետք է գերազանցի խմբի ուսանողների թիվը: Ընդ որում, թեմաների առնվազն 50%-ը պետք է լինեն թարմացված (նոր թեմա կամ հետազոտության առարկայի փոփոխություն):
21. Ավարտական աշխատանքի թեմաների վերջնական ցանկը (ըստ թեման կատարող ուսանողների և ղեկավարների)՝ հայերեն, ռուսերեն և անգլերեն, նախ՝ հաստատվում է ամբիոնի, այնուհետև՝ ֆակուլտետի խորհրդի նիստում՝ Moodle հարթակում ընտրությունից հետո՝ մեկ ամսվա ընթացքում և ներկայացվում ուսումնական բաժին:
22. Ղեկավարի կամ ավարտական աշխատանքի թեմայի փոփոխություն թույլատրվում է կատարել բացառիկ դեպքերում՝ դրանք հիմնավորող փաստերի հիման վրա:
23. Նախորդող տարիներին չավարտած ուսանողները նոր թեմա ընտրելու իրավունք ունեն յուրաքանչյուր ուսումնական տարվա **սեպտեմբերին**:

3. ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՂԵԿԱՎԱՐԻ ԳՈՐԾԱՌՈՒՅԹՆԵՐԸ

24. Ամբիոնը նշանակում է ավարտական աշխատանքի ղեկավար՝ ամբիոնի ակադեմիական կազմից՝ պահպանելով «Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարան» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության ակադեմիական կազմի ձևավորման կանոնակարգի» 15-րդ կետի 1-ին, 2-րդ, 3-րդ, 4-րդ և 5-րդ ենթակետերով սահմանված պայմանները:
25. Ամբիոնի վարիչը հաստատում է ուսանողի և ղեկավարի համատեղ աշխատանքի ստորագրված ժամանակացույցը՝ ըստ սույն կանոնակարգին կից N 6 հավելվածի ձևաթղթի:

26. Ակադեմիական կազմի անդամների կողմից ավարտական աշխատանքի ղեկավարման առավելագույն սահմանաչափերը կարգավորվում են ՀՊՏՀ գիտական խորհրդի 2021 թվականի ապրիլի 14-ի «Ուսումնական աշխատանքների ծավալի հաշվարկի և դասախոսական կազմի ուսումնական բեռնվածության նորմատիվները հաստատելու մասին» N 9 - 2 որոշմամբ սահմանված նորմատիվներով:
27. Սույն կանոնակարգը չի արգելում նաև այլ ամբիոնների ակադեմիական կազմի ներկայացուցիչների, այլ բուհերի կամ կազմակերպությունների համապատասխան որակավորում, գիտական աստիճան, գիտական կոչում կամ «Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարան» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության ակադեմիական կազմի ձևավորման կանոնակարգի» 15-րդ կետի 1-ին, 2-րդ, 3-րդ և 4-րդ ենթակետերով սահմանված պաշտոններին համարժեք պաշտոն զբաղեցնող անձանց կողմից ավարտական աշխատանքի ղեկավարումը:
(27-րդ կետը փոփ. 27.09.2024 N 1-7)
28. Ավարտական աշխատանքի նախապատրաստման ընթացքում ղեկավարը պարտավոր է իրականացնել հետևյալ գործառույթները.
- 28.1. ուսանողին ուղղորդել անհրաժեշտ մասնագիտական գրականության, հետազոտությունների, հրապարակումների, տվյալների, վիճակագրական տեղեկությունների աղբյուրների ընտրության հարցում,
- 28.2. ուսանողին ուղղորդել հետազոտության օբյեկտի և նպատակների սահմանման, խնդիրների առաջադրման, հետազոտության մեթոդների ընտրության հարցում,
- 28.3. ուսանողի հետ պատշաճ կերպով քննարկել, նրան անհրաժեշտ խորհրդատվություն և օգնություն տրամադրել ավարտական աշխատանքի առանձին բաժինների պատրաստման գործընթացում,
- 28.4. գնահատել կատարված աշխատանքի համապատասխանությունն ավարտական աշխատանքին ներկայացվող պահանջներին և տրամադրել անհրաժեշտ խորհրդատվություն,
- 28.5. ուսանողի կատարած աշխատանքի ընթացքի վերաբերյալ տեղեկություններ հաղորդել ամբիոնի նիստերում,
- 28.6. երաշխավորել (կամ չերաշխավորել) ավարտական աշխատանքը հրապարակային պաշտպանության՝ ելնելով ուսանողի ապահովված արդյունքներից և սույն կանոնակարգով սահմանված պահանջներին համապատասխանության աստիճանից,

- 28.7. աշխատել ուսանողի հետ ավարտական աշխատանքի պաշտպանության ժամանակ՝ ելույթի և շնորհանդեսի նախապատրաստման ուղղությամբ:
29. Ավարտական աշխատանքի ղեկավարի կողմից ուղեկից էլեկտրոնային նամակով ամբիոն ներկայացված (ուղարկված) աշխատանքը համարվում է երաշխավորված հրապարակային պաշտպանության:
(29-րդ կետը փոփ. խմբ. 27.09.2024 N 1-7)
30. Ղեկավարի կողմից չերաշխավորված ավարտական աշխատանքը չի թույլատրվում հրապարակային պաշտպանության:
31. Ղեկավարը և ուսանողը նույնչափ պատասխանատու են սահմանված ժամկետում և սույն կանոնակարգի պահանջներին համապատասխան ավարտական աշխատանք ներկայացնելու համար:
32. ՀՊՏՀ ակադեմիական կազմի այն ներկայացուցիչները, որոնց ղեկավարած ավարտական աշխատանքների ստուգման ընթացքում 2 տարի անընդմեջ բացահայտվում են գրագողության փաստեր կամ սահմանվածից ցածր ինքնատիպություն, ենթակա են կարգապահական տույժի:

4. ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄԸ, ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ ԵՎ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՒՅՑԸ

33. Ավարտական աշխատանքի պատրաստումը կատարվում է ըստ հետևյալ հիմնական փուլերի.
- 33.1. ավարտական աշխատանքի թեմայի ընտրություն,
- 33.2. հետազոտության խնդրի ձևակերպում, հետազոտության օբյեկտի, առարկայի և նպատակի սահմանում,
- 33.3. ավարտական աշխատանքի թեմատիկ և առնչվող գրականության հրապարակումների և հետազոտական նյութերի ուսումնասիրություն, գրականության ակնարկի շարադրում,
- 33.4. հետազոտության իրականացման մեթոդի (մեթոդների) ուսումնասիրություն, կիրառվող մեթոդաբանության ընտրություն և դրա հիմնավորում,
- 33.5. վիճակագրական տեղեկությունների հավաքագրում, ամփոփում և մշակում,
- 33.6. վերլուծության (վերլուծությունների) իրականացում, արդյունքների ամփոփում և շարադրում,
- 33.7. հետազոտության արդյունքների ամփոփում՝ եզրակացությունների տեսքով,

- 33.8. օգտագործված գրականության ցանկի ձևավորում:
34. Ավարտական աշխատանքի նախապատրաստումն ու պաշտպանությունն իրականացվում են ըստ հետևյալ քայլերի հաջորդականության.
- 34.1. ընտրված թեմայի և ղեկավարի հաստատում ամբիոնում և ֆակուլտետի գիտական խորհրդում,
- 34.2. ղեկավարի և ուսանողի աշխատանքային ժամանակացույցի կազմում և հաստատում՝ թեմայի ընտրությունից հետո առավելագույնը **մեկ ամսվա** ընթացքում,
- 34.3. ավարտական աշխատանքի շարադրում,
- 34.4. ավարտական աշխատանքի ներկայացում ամբիոն,
- 34.5. ավարտական աշխատանքի ստուգում հակագրագողության համակարգում,
- 34.6. ավարտական աշխատանքի նախնական պաշտպանություն,
- 34.7. ավարտական աշխատանքի գրախոսություն,
- 34.8. ավարտական աշխատանքի հրապարակային պաշտպանություն:
35. Ավարտական աշխատանքի կատարման հիմնական փուլերի ժամկետներն են.
- 35.1. ավարտական աշխատանքի առանձին բաժինների ներկայացում՝ ըստ ղեկավարի հետ համաձայնեցված ժամանակացույցի,
- 35.2. ավարտական աշխատանքի ներկայացում ամբիոն՝ համաձայն տվյալ ուսումնական տարվա համար ՀՊՏՀ հաստատած ժամանակացույցի (տվյալ կրթաձևի համար սահմանված վերջնաժամկետում),
- 35.3. ամբիոնի կողմից ավարտական աշխատանքի ստուգում ՀՊՏՀ հակագրագողության համակարգում՝ գրախոսության ուղարկելուց առնվազն 10 օր առաջ,
- 35.4. ավարտական աշխատանքի գրախոսության կազմակերպում՝ պաշտպանությունից առնվազն 5 օր առաջ:

5. ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ ԵՎ ՇԱՐԱԴՐԱՆՔԸ

36. Շարադրվում է տպագիր, ծավալը՝ 7400-9000 բառի սահմաններում՝ առանց գրականության ցանկի և հավելվածների, էջում՝ 28-32 տող, տառային ձևաչափը՝ Unicode, տառատեսակը՝ GHEA Grapalat, օտարալեզու շարադրանքը՝ Times New Roman, տառաչափը՝ 12, տողերի միջակայքը՝ 1,5, էջի աջ կողմից՝ 10 մմ լուսանցք, ձախից՝ 30 մմ, վերևից՝ 20 մմ, ներքևից՝ 25 մմ, էջերի համարակալումը ներքևում՝ աջից: Տիտղոսաթերթը չի համարակալվում: Տեքստը շարադրվում է A4 ձևաչափի սպիտակ թղթի մեկ կողմի վրա:

37. Մեջբերումները, հղումներն ու ծանոթագրությունները պետք է նշվեն յուրաքանչյուր էջի տողատակում (ներառելով հեղինակի ազգանունը և անունը (կամ հրապարակող կազմակերպության ամբողջական անվանումը), աշխատության անվանումը, հրատարակման վայրը, հրատարակչությունը, տարեթիվը, էջը (էջերը): Էլեկտրոնային նյութերից մեջբերումներ կատարելիս պետք է մատնանշել ոչ միայն տվյալ կայքի ամբողջական հասցեն, այլև այն էջը (համարակալման պարագայում), որից կատարվել է մեջբերումը կամ հղումը և մուտքի օրը:
38. Աղյուսակների տեղաբաշխումը՝ ըստ ծավալի: Ծավալուն աղյուսակները տեղադրվում են հավելվածում, իսկ փոքրերը՝ տեքստում: Յուրաքանչյուր աղյուսակ պետք է ունենա հերթական համար, վերնագիր (գրվում է աղյուսակի վերևում) և չափի միավոր:
39. Գծապատկերներն ու գծանկարները ներկայացվում են առանձին համարակալմամբ, և դրանցից յուրաքանչյուրը պետք է ունենա հերթական համար և վերնագիր (գրվում է ներքևում):
40. Նկարները ներկայացվում են առանձին համարակալմամբ, և դրանցից յուրաքանչյուրը պետք է ունենա հերթական համար և վերնագիր (գրվում է ներքևում):
41. Աղյուսակները, գծանկարները, գծապատկերներն ու նկարներն ավարտական աշխատանքում համարակալվում են 1-ից մինչև N-րդը՝ առանձին-առանձին: Արգելվում է յուրաքանչյուր նոր բաժնի շարադրանքում համարակալումը սկսել 1-ից:
42. Ավարտական աշխատանքի հիմնական կառուցվածքային բաժիններն են.
- տիտղոսաթերթ,
 - բովանդակություն,
 - ներածություն,
 - գրականության ակնարկ,
 - հետազոտության մեթոդաբանություն,
 - վերլուծություն,
 - եզրակացություն,
 - օգտագործված գրականության ցանկ,
 - հավելված՝ ըստ անհրաժեշտության:
43. **Տիտղոսաթերթը** ավարտական աշխատանքի առաջին էջն է, որը լրացվում է ըստ սույն կանոնակարգի N 2 հավելվածի ձևաչափի:
44. Հրապարակային պաշտպանության ներկայացվող աշխատանքը հաստատվում է ուսանողի, ղեկավարի և ամբիոնի վարիչի ստորագրություններով:

45. Տիտղոսաթերթին հաջորդում է **բովանդակությունը**, որտեղ նշվում են աշխատանքի բոլոր բաժինները, այդ թվում՝ գրականության ցանկը և հավելվածները:
46. Բովանդակության մեջ նշվում են բաժինների սկսվող էջերը: Բովանդակության վերնագրերը պետք է կրկնեն տեքստի վերնագրերը:
47. Ավարտական աշխատանքի **վերնագիրը** հետազոտության թեմայի և բովանդակության համապարփակ արտացոլումն է:
48. **Ներածությունը** հետազոտության հիմնական ուղերձն է, որտեղ հիմնավորվում է թեմայի տեսական և կիրառական նշանակությունը:
49. **Գրականության ակնարկն** ավարտական աշխատանքի թեմայի վերաբերյալ գիտական գրականության ուսումնասիրությունն է և հետազոտության շրջանակներում արծարծված խնդիրների լուծման ուղղությամբ այլ հետազոտողների՝ մինչ այդ իրականացրած վերլուծությունների ընդհանրացումը (հետազոտություններ, հոդվածներ, հրապարակումներ, թեզեր, մենագրություններ և այլն):
50. **Հետազոտության մեթոդաբանության բաժնում** հիմնավորվում են մեթոդի ընտրությունն ու նպատակահարմարությունը՝ առաջադրված խնդիրների լուծման և հետազոտության նպատակի իրագործման համատեքստում:
51. **Վերլուծության և արդյունքների** բաժնում իրականացվում է հետազոտության օբյեկտի համակողմանի վերլուծություն, բացահայտվում են վերջինիս օրինաչափությունները, փոփոխության միտումները, զարգացման ուղղությունները, խոչընդոտները, սահմանափակումները և այլն, որոնք շարադրանքի վերջում հակիրճ կերպով ամփոփվում են որպես հետազոտության տեսական և (կամ) կիրառական արդյունքներ:
52. **Եզրակացությունը** հետազոտական աշխատանքի ամփոփիչ բաժինն է, որտեղ ներկայացվում է ներածությունում առաջադրված խնդրի (խնդիրների) լուծումը (լուծումները):
53. **Գրականության ցանկն** ամփոփում է հետազոտության ընթացքում օգտագործված գրականությունը, որի առնվազն 70%-ը պետք է արտացոլված լինի աշխատանքում՝ հղումների ձևով:
54. Աշխատանքը մեկնաբանող (և (կամ) պարզաբանող) հավելյալ նյութերը ներկայացվում են հավելվածներում, որոնք պետք է լինեն վերնագրված, համարակալված, սակայն առանց էջակալման:
55. Ավարտական աշխատանքի՝ սույն կանոնակարգի 42-53-րդ կետերում սահմանված բաժինների բովանդակային և տեխնիկական ձևավորումը պետք է

համապատասխանի սույն կանոնակարգին կից N 3 հավելվածի մեթոդական ուղեցույցի պահանջներին:

6. ԱՅԼ ԱՂԲՅՈՒՐՆԵՐԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՈՒՄԸ ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ ԵՎ ԴՐԱՆՑ ՀՂՈՒՄՆԵՐԻ ԿԱՐԳԸ

56. **Մեջբերումն** ավարտական աշխատանքում այլ աղբյուրներից տեքստերի, դրանց առանձին մասերի (մտքի, ձևակերպման, բնորոշման, բանաձևերի, տվյալների, աղյուսակների, գծապատկերների, այլ տարրերի) օգտագործումն է սկզբնաղբյուրի պարտադիր նշումով՝ մատենագիտական հղումով:
57. Հղումը գիտական հետազոտության պարտադիր բաղադրիչն է և գիտական հաղորդակցության միջոցը:
58. Ավարտական աշխատանքի հեղինակը պարտավոր է պահպանել հղման էթիկայի և իրավական կանոնները:
59. Մեջբերման հղումը պետք է ճշգրիտ և լիարժեք տեղեկություններ պարունակի ոչ միայն մեջբերվող աշխատության, այլև հեղինակի, ամսագրի, գրքի, հրատարակչության, հրատարակման տարեթվի և այլնի վերաբերյալ:
60. Հղումը պետք է հնարավորություն տա գտնելու սկզբնաղբյուրը, որտեղից կատարվել է մեջբերումը՝ ստանալով ամբողջական տեղեկություն վերջինիս վերաբերյալ:
61. Տպագիր նյութերից մեջբերումներին հղումը պետք է պարունակի սույն կանոնակարգի 46-րդ կետով և N 3 հավելվածի 7-րդ կետի 7.1-ին և 7.2-րդ ենթակետերով սահմանված գրականության ցանկի ձևավորմանը ներկայացվող պահանջների վերաբերյալ ամբողջական տեղեկություններ՝ ըստ ճշգրիտ էջերի, որոնցից կատարվել են մեջբերումները:
62. Էլեկտրոնային աղբյուրներից կատարված մեջբերումների դեպքում, որպես հղում, տրվում է կայքէջի էլեկտրոնային հասցեն, որը պետք է լինի ակտիվ և յուրաքանչյուր պահի հասանելիություն ապահովի սկզբնաղբյուրի այն հատվածին, որից կատարվել է հղումը: Էլեկտրոնային հասցեին հղման դեպքում պետք է նշվեն մուտքի օրն ու ժամը:
63. Ավարտական աշխատանքում սկզբնաղբյուրին մատենագիտական հղում կատարելը **պարտադիր է հետևյալ դեպքերում.**
 - այլ հեղինակների աշխատություններից տեքստի, դրա առանձին մասերի, բանաձևերի, բնորոշումների, սահմանումների, գաղափարների, աղյուսակների ուղղակի և բառացի մեջբերում,

- տեքստի, դրա առանձին մասերի, բանաձևերի, բնորոշումների, սահմանումների, գաղափարների, աղյուսակների ոչ բառացի մեջբերում (перефразирование, paraphrasing),
- այլ տեքստի ոչ բառացի մեջբերում (перефразирование, paraphrasing),
- այլ հրապարակումներում տեքստի կամ դրա առանձին մասի վերլուծություն,
- քննարկվող նյութի առավել ամբողջական տարբերակի ներկայացում:

(63-րդ կետը փոփ. 27.09.2024 N 1-7)

64. Ավարտական աշխատանքում ուղղակի մեջբերումների, փոխառությունների, մտքի վերաշարադրման (перефразирование, paraphrasing) և մեջբերումների ամփոփումների ձևակերպումը, ինչպես նաև դրանց պատշաճ հղումների իրականացումը պետք է համապատասխանեն սույն կանոնակարգի N 4 հավելվածով սահմանված պահանջներին:

(64-րդ կետը փոփ. 27.09.2024 N 1-7)

65. Սույն կանոնակարգի 63-րդ կետով սահմանված դեպքերում հղման բացակայությունը, ուղղակի մեջբերումների, փոխառությունների, մտքի վերաշարադրման (перефразирование, paraphrasing) և մեջբերման ամփոփումների՝ սույն կանոնակարգի N 4 հավելվածին չհամապատասխանող ձևավորումը և «Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի ակադեմիական գրագողության կանխարգելման կանոնակարգի» համապատասխան հոդվածներով նախատեսված դեպքերի առկայությունն ավարտական աշխատանքում համարվելու են **գրագողություն**:

(65-րդ կետը փոփ. 27.09.2024 N 1-7)

66. Ավարտական աշխատանքում գրագողության փաստի առկայության դեպքում ուսանողի նկատմամբ կիրառվում են սույն կանոնակարգի 10-րդ կետով սահմանված պահանջը և «Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի ակադեմիական գրագողության կանխարգելման կանոնակարգի» համապատասխան հոդվածներով նախատեսված գործողությունները:

67. Ավարտական աշխատանքում պատշաճ հղումների, սակայն ոչ բավարար գիտական մշակմամբ ուղղակի մեջբերումների, փոխառությունների, մտքի վերաշարադրանքի (перефразирование, paraphrasing) կամ մեջբերման ամփոփումների մեծ ծավալի և սույն կանոնակարգով սահմանված նվազագույն աստիճանից ցածր ինքնատիպություն ունենալու պարագայում ուսանողի նկատմամբ կիրառվում է սույն կանոնակարգի 11-րդ կետի պահանջը:

(67-րդ կետը փոփ. 27.09.2024 N 1-7)

7. ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆԸ

68. Ավարտական աշխատանքն ուղարկվում է գրախոսության տվյալ կրթական ծրագրի որակավորմանը համապատասխանող կամ մասնագիտության միևնույն բնագավառում կրթական ծրագրեր իրականացնող ՀՊՏՀ այլ ամբիոններ:
69. Գրախոսության նպատակն է ավարտական աշխատանքին սույն կանոնակարգով ներկայացվող պահանջների կատարման աստիճանի գնահատումը:
70. Գրախոսության գործընթացին հատկացվում է 5 աշխատանքային օր:
71. Գրախոսությանը ներկայացվող պահանջների չպահպանման դեպքում ավարտական աշխատանքը տրվում է գրախոսելու մեկ այլ մասնագետի:
72. Գրախոսը սույն կանոնակարգին կից N 7 հավելվածի ձևաթղթի ձևաչափով իրականացնում է գրախոսություն, որը պարտադիր պետք է բովանդակի.
- 72.1. ավարտական աշխատանքի նպատակը, ընտրված օբյեկտը և սահմանված առարկան, դրանց դերը համալիր և համակողմանի հետազոտության մեջ,
- 72.2. հետազոտական աշխատանքում առաջադրված խնդիրների լուծումների գնահատումը՝ ըստ սահմանված նպատակի իրագործման,
- 72.3. գրականության ակնարկում այլոց կողմից տվյալ թեմայի ուսումնասիրվածության նյութերի ներկայացվածության չափը (աստիճանը),
- 72.4. թեմայի լուսաբանման համակողմանիության ու տեսակետների բազմազանության ապահովվածությունը՝ ըստ ընտրված գրականության և այլ աղբյուրների,
- 72.5. տվյալ հիմնախնդրի արդի վիճակի ու միտումների ժամանակագրորեն ճիշտ արտահայտվածությունը՝ ըստ ընտրված գրականության աղբյուրների և վիճակագրական տվյալների,
- 72.6. ուղղակի մեջբերումների, բառափոխությունների (փոխառությունների), մտքի վերաշարադրանքի (перефразирование, paraphrasing) և մեջբերման ամփոփումների ընթացքում ուսանողի կողմից ակադեմիական բարեվարքության կանոնների պահպանման գնահատումը,
- (72-րդ կետի 72.6-րդ ենթակետը փոփ. 27.09.2024 N 1-7)*

- 72.7. ընտրված հետազոտության մեթոդաբանության՝ որպես հիմնախնդրի համակողմանի ուսումնասիրման և առաջադրված խնդիրների լուծման ու հետազոտության նպատակի ապահովման միջոցի գնահատումը,
- 72.8. վերլուծությունների և ամփոփումների բաժնում հետազոտության օբյեկտի համակողմանի վերլուծության, օբյեկտի օրինաչափությունների, փոփոխության միտումների, զարգացման ուղղությունների, խոչընդոտների ու սահմանափակումների բացահայտվածության, ինչպես նաև վիճակագրական տվյալների արդիականության գնահատումը,
- 72.9. եզրակացությունների բաժնի՝ կատարված հետազոտության տրամաբանական ընդհանրացումների և եզրահանգումների ամբողջություն հանդիսանալու, ինչպես նաև գրականության ակնարկի, ամփոփման հատվածի և վերլուծության ու ամփոփումների բաժնի պարզ վերատպություն չհանդիսանալու գնահատումը,
- 72.10. կատարված եզրակացությունների համապատասխանությունը հետազոտության բովանդակությանը,
- 72.11. ավարտական աշխատանքի համապատասխանությունը (կամ անհամապատասխանությունը) առաջադրված պահանջներին,
- 72.12. ավարտական աշխատանքի հեղինակի՝ բակալավրի որակավորման շնորհման արժանի լինելու (կամ չլինելու) հանգամանքը:
73. Գրախոսությունը հրապարակային պաշտպանությունից առնվազն 3 օր առաջ պարտադիր կերպով տրամադրվում է ուսանողին՝ գրախոսի դիտարկումներին և դիտողություններին ծանոթանալու ու հրապարակային պաշտպանության ընթացքում դրանց պատասխանելու համար:

8. ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

74. Հրապարակային պաշտպանությունից առաջ ուսանողը ղեկավարի ուղղորդմամբ պատրաստում է ելույթի խոսք և շնորհանդեսի նյութեր:
75. Ավարտական աշխատանքի հրապարակային պաշտպանությունից առաջ ղեկավարը կազմակերպում է նախնական պաշտպանություն, որի նպատակը հրապարակային պաշտպանությանն ուսանողներին նախապատրաստելն է:
76. Ավարտական աշխատանքի նախնական պաշտպանության ժամանակ աշխատանքի բովանդակությունը, պաշտպանության ներկայացվող հետազոտության արդյունքներն ու թեզերը ներառող շնորհանդեսը ներկայացնելու համար յուրաքանչյուր ուսանողի տրվում է մինչև 30 րոպե ժամանակ:

77. Նախնական պաշտպանության ժամանակ ղեկավարը ստուգում է ուսանողի ելույթի բովանդակությունն ու կառուցվածքը, ներկայացման որակն ու ժամանակը, ելույթի ու շնորհանդեսի բովանդակության համապատասխանությունն ավարտական աշխատանքի բովանդակությանը:
78. Ավարտական աշխատանքում կամ շնորհանդեսի պատրաստման գործընթացում բացահայտված թերությունները վերացնելու համար ուսանողին տրվում է ժամանակ՝ չխախտելով ամփոփիչ ատեստավորման՝ ժամանակացույցով սահմանված ժամկետները:
79. Ուսանողն ավարտական աշխատանքը պաշտպանում է տվյալ ուսումնական տարվա համար ձևավորված ամփոփիչ ատեստավորման հանձնաժողովի առջև:
80. Հրապարակային պաշտպանության ընթացքում՝ կատարված աշխատանքի բովանդակությունը, առանցքային թեզերը ներառող շնորհանդեսը ներկայացնելու, ինչպես նաև ելույթի, հարցերին և գրախոսի կարծիքին պատասխանելու համար ուսանողին տրամադրվում է 45 րոպե ժամանակ, որից 30-ը՝ ելույթին:
81. Ուսանողը պարտավոր է լիարժեք կերպով պատասխանել ամփոփիչ ատեստավորման հանձնաժողովի անդամների հարցադրումներին և գրախոսության դիտողություններին: Գրախոսի դիտողությունները չընդունելու պարագայում նա պարտավոր է ներկայացնել սպառիչ հիմնավորումներ:
82. Ամփոփիչ ատեստավորման հանձնաժողովը, ըստ ուսանողի ելույթի, հնչեցված հարցերին տրված պատասխանների և, իհարկե, ըստ աշխատանքի դիտարկման և գրախոսության, գնահատում է ուսանողին (սույն կանոնակարգի N 5 հավելվածի ձևաթղթերում):
83. Ամփոփիչ ատեստավորման հանձնաժողովում ավարտական աշխատանքի հրապարակային պաշտպանության կարգը, գնահատման սանդղակը, դրական գնահատականի շեմը և գնահատականի ամփոփման կարգը սահմանվում են առկա և հեռակա ուսուցմամբ բակալավրի կրթական ծրագրերում ուսումնառության, գիտելիքի գնահատման և վարչարարության կազմակերպման կարգերի՝ համապատասխանաբար 121-126-րդ և 106-111-րդ կետերով:
- (83-րդ կետը փոփ. 27.09.2024 N 1-7)**
84. Ուսանողի գնահատականի ամփոփումը և հրապարակումը կազմակերպվում են «Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի ամփոփիչ ատեստավորման հանձնաժողովի ձևավորման և աշխատանքի ընթացակարգի» համաձայն:

85. Ամփոփիչ ատեստավորման հանձնաժողովի գնահատականի բողոքարկումն իրականացվում է «Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի ամփոփիչ ատեստավորման գնահատականի քննարկման և բողոքարկման կարգի» համաձայն:
86. Ավարտական աշխատանքները պաշտպանության օրվանից հետո 3 տարի ժամկետով պահպանվում են ՀՊՏՀ էլեկտրոնային արխիվում:
(86-րդ կետը փոփ. 27.09.2024 N 1-7)

9. ԱՆՑՈՒՄԱՅԻՆ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

87. Սույն կանոնակարգն ուժի մեջ է մտնում ընդունման պահից:
88. *(88-րդ կետը ուժը կորցրել է 27.09.2024 N 1-7)*
89. *(89-րդ կետը ուժը կորցրել է 27.09.2024 N 1-7)*

Հայաստանի պետական տնտեսագիտական
համալսարանի _____
ամբիոնի վարիչ պարոն (տիկին) _____
_____ մասնագիտության
(կրթական ծրագրի) բակալավրիատի առկա (հեռակա)
ուսուցման համակարգի 4-րդ (5-րդ) կուրսի ուսանող

Հեռախոս՝ _____
Էլեկտրոնային հասցե՝ _____

ԴԻՄՈՒՄ

Խնդրում եմ թույլատրել կատարել ավարտական աշխատանք հետևյալ
վերնագրով՝ «_____»:

Դիմող՝ _____
(ստորագրություն)

(անուն, ազգանուն)

«_____» _____ 20 _____ թ.

ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ
ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Թեմա

Ֆակուլտետ

Ամբիոն

Մասնագիտություն

Կրթական ծրագիր

Ավարտական աշխատանքը երաշխավորվում է հրապարակային պաշտպանության:

Ամբիոնի վարիչ՝ _____ (անուն, ազգանուն)

Ավարտական աշխատանքը պատրաստ է հրապարակային պաշտպանության:

Ղեկավար՝ _____ (անուն, ազգանուն)

Հավաստում եմ, որ ավարտական աշխատանքն ինքնուրույն է կատարված:

Կատարող՝ _____ (անուն, ազգանուն)

Երևան 20 _____

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԲԱԺԻՆՆԵՐԻ ՁԵՎԱՎՈՐՄԱՆ ՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ

1. Ավարտական աշխատանքի **վերնագիրը**.
 - պետք է լինի կարճ, հստակ և արտահայտի խնդրի բովանդակությունը,
 - ակադեմիական առումով պետք է լինի գրագետ ձևակերպված՝ հետազոտության ոլորտի հստակեցմամբ,
 - պետք է օգնի լուծել հետազոտության շրջանակներում ձևակերպված խնդիրը կամ ստանալ առաջադրված հարցերի պատասխանները,
 - չի կարող լինել կրճատումներով, հապավումներով կամ սկզբնատառերով (abbreviations, acronyms and initials):
2. **Ներածությունում** հիմնավորվում են հետազոտության թեմայի արդիականությունը, օբյեկտն ու առարկան, ազդեցության շրջանակը, թեմայի վերաբերյալ առավել հայտնի և հեղինակավոր աշխատությունները, օգտագործված տվյալների աղբյուրները, առաջադրված խնդրի (խնդիրների) լուծման ուղիների և մեթոդների կիրառման նպատակահարմարությունը, ինչպես նաև ակնկալվող արդյունքը: Շարադրվում է 750-1000 բառի շրջանակում:
 - 2.1. **Ներածությունում** առանձին պարբերությամբ ներկայացվում են ավարտական աշխատանքի **նպատակն ու խնդիրները**:
 - 2.2. **Նպատակի և խնդիրների** միջոցով ներկայացվում են ավարտական աշխատանքի շրջանակում իրականացվող հետազոտության առանցքային հարցերը: Հետազոտական աշխատանքում առաջադրված խնդիրների լուծումները պետք է նպաստեն նպատակի իրագործմանը:
 - 2.3. Նպատակը չի կարող նույնությամբ կրկնել ավարտական աշխատանքի վերնագիրը:
 - 2.4. Անհրաժեշտ է հետազոտության վերջում մատնանշել, թե որքանով է իրագործվել նպատակը:
 - 2.5. Հետազոտությունը չի կարող համարվել ավարտուն, եթե առաջադրված նպատակը չի իրագործվել:
 - 2.6. Հետազոտության **խնդիրները** (objectives) սահմանում են համապատասխան նպատակին հասնելու քայլերն ու ուղիները, մատնանշում առանցքային հարցադրումներն ու հիմնախնդիրը և օգնում գտնել դրանց լուծումները:

- 2.7. Հետազոտության խնդիրները ձևակերպելիս պետք է համոզված լինել դրանց ճշգրիտ, հստակ, չափելի, իրատեսական և իրագործելի (SMART) լինելու մեջ:
- 2.8. Նպատակները և խնդիրները սահմանվում են մինչև 200 բառի շրջանակում:
3. **Գրականության ակնարկում** պետք է ներկայացված լինեն թեմայի ուսումնասիրվածության աստիճանը և ուղղությունները՝ նշելով համապատասխան ակադեմիական հետազոտություններն ու հեղինակներին (ով՝ որ ուղղությամբ և ինչ խորությամբ է զարգացրել տվյալ հետազոտական թեման): Պետք է շարադրված լինի 1200-1500 բառի շրջանակում:
- 3.1. Գրականության ակնարկ գրելիս անհրաժեշտ է օգտվել ակադեմիական հավաստի աղբյուրներից:
- 3.2. Առկա հասանելի գրականությունը պայմանականորեն դասակարգվում է ըստ առաջնային և երկրորդային աղբյուրների: Խորհուրդ է տրվում առավելապես հիմնվել առաջնային աղբյուրների վրա:
- 3.3. Հետազոտության թեմային անմիջականորեն առնչվող առաջնային հավաստի աղբյուրներ են համարվում մասնագիտական և գիտական գրականությունը, հղման բարձր համաթիվ և ազդեցության գործոն ունեցող գիտական ամսագրերը, մասնագիտական տեղեկագրերը, միջազգային և տեղական հեղինակավոր կազմակերպությունների, ազգային վիճակագրական մարմինների վերլուծություններն ու հրապարակումները, պետական գերատեսչությունների, տեղական ինքնակառավարման մարմինների հաշվետվությունները:
- 3.4. Հետազոտության համար օգտակար երկրորդային գրականություն կարող են լինել նաև գիտաժողովներին ներկայացված հոդվածները, հրատարակչությունների կայքերը, ակադեմիական քննարկումների առցանց հարթակները և տվյալների առցանց բազաները (կայքեր, որոնք հավաքագրում են ակադեմիական հոդվածներ և վերլուծականներ կամ տնտեսական տվյալներ), մասնավոր ոլորտի կազմակերպությունների հրապարակումներն ու հաշվետվությունները, համացանցային այլ աղբյուրներ:
- (կանոնակարգի N 3 հավելվածի 3-րդ կետի 3.4-րդ ենթակետը փոփ. 27.09.2024 N 1-7)*
- 3.5. Գրականության ակնարկի համար հիմք չեն կարող հանդիսանալ թերթերը, Վիքիփեդիան, բլոգները և նմանատիպ այլ տեղեկատվական աղբյուրներ:

- 3.6. Գրականության ակնարկում դիտարկված և քննարկված գրականության ծավալը պետք է բավարարի հետազոտության մեջ առաջ քաշված պնդումների հիմնավորմանը:
 - 3.7. Հետազոտողը չպետք է պարզապես ստեղծի թեմային մասնակիորեն առնչվող աշխատությունների ցանկ՝ օգտագործված գրականության քանակն արհեստականորեն համալրելու նպատակով:
 - 3.8. Չի թույլատրվում այլ հետազոտողների գրականության ակնարկներից հատվածական մեջբերումներ կատարել, ինչպես նաև դրանք ներառել հղումների ցանկում:
 - 3.9. Մեջբերելիս հեղինակը պարտավոր է հաշվի առնել ակադեմիական բարեվարքության նորմերը:
 - 3.10. *(կանոնակարգի N 3 հավելվածի 3-րդ կետի 3.10-րդ ենթակետը ուժը կորցրել է 27.09.2024 N 1-7)*
 - 3.11. Գրականության ակնարկը ցանկալի է ավարտել չլուծված խնդրի ներկայացմամբ, նախկինում կատարված ուսումնասիրությունների արդյունքներում առկա հակասությունների, թերությունների, բացթողումների և սահմանափակումների բացահայտմամբ ու վերհանմամբ, ինչպես նաև տվյալ ոլորտում ընտրված թեմայի շրջանակում շարունակական հետազոտության իրականացման անհրաժեշտության հիմնավորմամբ: Այս դեպքում հեղինակը պետք է ներկայացնի նաև թեման հետազոտած հեղինակների և ուղղությունների վերաբերյալ իր դիրքորոշումը՝ հիմնավորելով դա:
4. **Հետազոտության մեթոդաբանության** բաժնում կարող են ներկայացվել և՛ համընդհանուր ճանաչում, և՛ լայն կիրառություն ունեցող հետազոտական մեթոդներ, և՛ սեփական մեթոդական մոտեցումը, եթե այդպիսին առկա է: Հետազոտական աշխատանքի համակողմանիությունն ու փաստարկվածությունը պայմանավորված են օգտագործված մեթոդաբանությամբ և դրա ընտրության հիմնավորմամբ: Շարադրվում է 750-1000 բառի շրջանակում:
- 4.1. Պարտադիր է նշել կիրառված մեթոդների սկզբնաղբյուրները:
 - 4.2. Հայտնի մեթոդի (մեթոդների) կիրառման պարագայում մանրամասն բացատրելու կարիք չկա, բավարար է ներկայացնել ընդհանուր մոտեցումն ու նշել սկզբնաղբյուրը:
 - 4.3. Եթե հեղինակն օգտագործում է սեփական մեթոդական մոտեցում կամ հայտնի մեթոդների ձևափոխված տարբերակ, ապա անհրաժեշտ է

մանրամասն նկարագրել նոր մեթոդը կամ առաջարկվող փոփոխությունը:

4.4. Հետազոտության արդյունքները պետք է ներկայացնել ըստ կիրառված և նկարագրված մեթոդների:

4.5. Հետազոտության մեթոդաբանությունը շարադրելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել քայլերի հետևյալ հաջորդականությունը.

4.5.1. Նկարագրել ընտրված մեթոդը՝ ներկայացնելով.

- հետազոտության մեթոդաբանությունն ու առաջարկվող մոտեցումները,
- տվյալների հավաքագրման կամ ստեղծման մեթոդները,
- կիրառվող ոչ հանրահայտ մեթոդի էությունը,
- այն աղբյուրները, որոնք հիմք են հանդիսացել մեթոդի ընտրության համար:

4.5.2. Հիմնավորել ընտրված մեթոդի նպատակահարմարությունը՝ նկարագրելով.

- տվյալների հավաքագրման չափանիշները,
- մեթոդի թերություններն ու առավելությունները,
- հետազոտության ընթացքում առաջացած խնդիրների հաղթահարման ուղիները,
- կիրառելի այլ մեթոդներ, որոնք պակաս նպատակահարմար են ընտրված մեթոդի համեմատ:

4.5.3. Բնութագրել ընտրված մեթոդների և առաջադրված նպատակի կապը՝ ընդգծելով.

- վերլուծության համապատասխանությունը հետազոտության նպատակին,
- իրականացված վերլուծությունը որքանով է նպաստել առաջադրված խնդիրների լուծմանը,
- հետազոտության արդյունքում կատարված բացահայտումների կիրառելիությունն ու օգտակարությունը:

5. **Վերլուծության** բաժնում համակողմանիորեն բացահայտվում են հետազոտության օբյեկտի օրինաչափությունները, փոփոխության միտումները, զարգացման ուղղությունները, խոչընդոտները, սահմանափակումները և այլն, որոնք ամփոփվում են որպես տեսական և (կամ) կիրառական արդյունքներ: Շարադրանքը պետք է լինի 3500-4000 բառի շրջանակում: Անհրաժեշտության դեպքում այս բաժինը կարող է ունենալ նաև ենթաբաժիններ:

- 5.1. Վերլուծությունների և բացահայտումների որակը մեծապես կախված է դրանց իրականացման ճշգրտությունից՝ ապահովված ամուր տեսական հենքով:
 - 5.2. Վերլուծությունն իրականացվում է՝ առաջնորդվելով քննադատական և ապացուցողական մոտեցումներով:
 - 5.3. Քանակական ցուցանիշների վերլուծությունը պետք է իրականացվի տնտեսամաթեմատիկական և վիճակագրական գործիքակազմի, սոցիոլոգիական հարցման մեթոդների օգնությամբ:
 - 5.4. Վերլուծության պատշաճ իրականացման, ինչպես նաև դրա հավաստիության ընդգծման նպատակով ցանկալի է օգտագործել գծապատկերներ, գծանկարներ, աղյուսակներ, նկարներ:
 - 5.5. Իրականացված վերլուծությունն ու ստացված արդյունքները գործնական նշանակություն չեն կարող ունենալ՝ առանց դրանց պատշաճ մեկնաբանման:
 - 5.6. Արդյունքները պետք է ներկայացնել տրամաբանական հաջորդականությամբ՝ ըստ կարևորության:
 - 5.7. Հետազոտության արդյունքները պետք է հնարավոր լինի ստուգել:
 - 5.8. Հետազոտության արդյունքները կարող են հաստատել/հերքել հետազոտության շրջանակում առաջ քաշված վարկածները, ինչը դառնում է հեղինակի ներդրումը թեմայի ուսումնասիրվածության մեջ:
 - 5.9. Արդյունքներն անհրաժեշտ է նկարագրել ընկալելի կերպով՝ մատնանշելով կատարված բացահայտումները և դրանց ապացուցողական հենքը:
 - 5.10. Ստացված արդյունքներն ու բացահայտումները անհրաժեշտ է հակիրճ կերպով ամփոփել շարադրանքի վերջում:
 - 5.11. Արդյունքների ներկայացումը պետք է շարադրված լինի անցյալ կատարյալ ժամանակով՝ խուսափելով «ես հայտնաբերեցի», «մենք բացահայտեցինք» ձևակերպումներից: Փոխարենը՝ պետք է կիրառել «հետազոտության արդյունքում պարզվեց, հայտնաբերվեց» և համանման այլ ձևակերպումներ:
6. **Եզրակացությունները** շարադրելիս անհրաժեշտ է խուսափել հետազոտության նախորդ բաժիններում օգտագործված ձևակերպումների բառացի վերապատմումից: Չի կարելի ներկայացնել արդյունքներ, որոնք հետազոտության մեջ չեն քննարկվել: Եզրակացությունները շարադրվում են 1200-1500 բառի շրջանակում:

- 6.1. Եզրակացությունները ներկայացվում են ներաժողությունում առաջադրված խնդիրների հետ համեմատության միջոցով՝ ընդգծելով դրանց նորույթն ու գործնական նշանակությունը:
- 6.2. Եզրակացության մեջ ընդգծվում է հետազոտության խնդրի հաստատումը կամ հերքումը, քննարկվում արդյունքի նշանակալիությունը: Եզրակացությունների բաժնում ցույց է տրվում, որ հետազոտողը պատասխանել է առաջադրված հարցերին և ստուգել իր կողմից առաջ քաշված վարկածները:

7. **Գրականության ցանկում.**

- 7.1. **Նախ և առաջ՝** արտացոլվում են իրավական ակտերը՝ ըստ տեքստում օգտագործման հերթականության:
 - Սկզբում՝ իրավական ակտի լրիվ անվանումը, բաժինը, հոդվածը, կետը, ընդունման տարին, ամիսը, օրը, ընդունող մարմինը, վերջում՝ հղումը (եթե առկա է): **Օրինակ՝** Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրություն, ընդունվել է 1995 թվականի հուլիսի 5-ին, հանրաքվեի արդյունքում, հղում:
- 7.2. **Դրանից հետո** ներկայացվում է հայերեն մասնագիտական գրականությունը՝ ըստ հեղինակի (հեղինակների) ազգանվան այբբենական հերթականության:
 - Նշվում են հեղինակի (հեղինակների) ազգանունը, անվան և հայրանվան առաջին տառերը, աշխատության լրիվ անվանումը, բաժանիչ՝ // նշան, հատորը, հրատարակչությունը, հրատարակման վայրը, տարեթիվը, էջերի ընդհանուր քանակը, DOI-ն (եթե առկա է): **Օրինակ՝** Պողոսյան Ա., Գրիգորյան Գ., Պետության սահմաններն ու պետական ծախսերի օպտիմալացումը // 1-ին հատ., Տնտեսագետ, Երևան 2022, 258 էջ, DOI:
- 7.3. Նույն հեղինակի աշխատանքները պետք է դասավորել հրապարակման տարեթվի աճման կարգով կամ շարադրանքի մեջ հղումների հերթականությամբ:
- 7.4. Օտարալեզու գրականության ցանկը ձևավորվում է նույն տրամաբանությամբ, ինչ հայերենը, աղբյուրները՝ բնօրինակի լեզվով:
- 7.5. Վերջում լրացվում են գրականության ցանկի համացանցային կայքերը:
- 7.6. Գրականության ցանկում ներառված մասնագիտական գրքերի և հրապարակումների ընդհանուր թվի մոտ 25%-ը պետք է հրատարակված լինի առնվազն 5 տարի առաջ:

(կանոնակարգի N 3 հավելվածի 7-րդ կետի 7.6-րդ ենթակետը փոփ. 27.09.2024 N 1-7)

**ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՈՒՄ ՄԵԶԲԵՐՄԱՆ ԿԱՄ ՄՏՔԻ ՎԵՐԱՇԱՐԱԴՐՄԱՆ
ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ՁԵՎԱՎՈՐՄԱՆ ԵՎ ՀՂՈՒՄ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ**

1. **Ուղղակի մեջբերումն** այլ՝ արդեն իսկ հրապարակված տեքստի կամ դրա առանձին մասի բառացի վերարտադրությունն է ավարտական աշխատանքում:
2. Մեջբերումը պետք է առանձնացվի չակերտներում՝ առանց ոճի, մտքային (իմաստային) և շարահյուսության փոփոխության:
3. Մեջբերումը ցանկալի է լինի ամբողջական: Մեջբերվող տեքստը չի կարող կրճատվել կամայական ձևով:
4. Եթե կատարվում է մեկ ամբողջական նախադասության (և (կամ) 3 տողը չգերազանցող պարբերության) մեջբերում, ապա մեջբերման առաջին բառը չակերտներում գրվում է մեծատառով:
5. Եթե կատարվում է հեղինակի արտահայտած ամբողջական մտքի մի մասի մեջբերում, ապա տեքստում չակերտներում մեջբերվող խոսքից առաջ կամ դրանից հետո դրվում է բազմակետի նշան՝ կախված նրանից, թե մտքի, որ հատվածն է մեջբերվում: Օրինակ՝ «...մեջբերվող միտքը» կամ «մեջբերվող միտքը...»:
6. Մեջբերվող տեքստի կրճատման (իմաստը պահպանելով) համար կարելի է օգտագործել նաև բացատրող բառեր (դրանք առանձնացնելով փակագծերում):
7. Եթե մեջբերվող տեքստը գերազանցում է 3 տողը, ապա անհրաժեշտ է փոխել տառաձևը (գրելով շեղատառ): Անհրաժեշտ է նաև ձախից թողնել 2 բացատ մեջբերվող ամբողջ տեքստի համար:
8. Յուրաքանչյուր մեջբերվող մաս պետք է ունենա իր հղումը, **որը դրվում է չակերտից անմիջապես հետո** և տրվում է սույն կանոնակարգով սահմանված գրականության ցանկի ձևավորման պահանջներով:
9. Հղման մեջ սկզբնաղբյուրի վերաբերյալ տվյալները պետք է ներկայացվեն ամբողջությամբ և ճշգրիտ կերպով:
10. Արգելվում է ուղղակի մեջբերումների մեծ քանակը՝ առանց դրանց մանրամասն վերլուծության: Նման դեպքերում ավարտական աշխատանքը համարվում է ոչ ինքնուրույն կատարված:
11. **Մտքի վերաշարադրումը** (перефразирование, paraphrasing) մեջբերվող նյութի՝ գիտական մշակման արդյունքում, սեփական ձևակերպմամբ օգտագործումն է՝ արտահայտված մտքի ընդհանուր տրամաբանության պահպանմամբ:
(կանոնակարգի N 4 հավելվածի 11-րդ կետը փոփ. 27.09.2024 N 1-7)

12. Մտքի **վերաշարադրումն** օգտագործվում է մեծ ծավալով մեջբերումների դեպքում, որի տարատեսակ է համարվում նաև մեջբերման ամփոփումը:
13. Մտքի **վերաշարադրման** (перефразирование, paraphrasing) կամ մեջբերման ամփոփման դեպքում հղումը վերաբերում է ամբողջ մտքին՝ դրվելով պարբերության (կամ նախադասության) վերջում:
(կանոնակարգի N 4 հավելվածի 13-րդ կետը փոփ. 27.09.2024 N 1-7)
14. «Ուղղակի մեջբերում», «մտքի վերաշարադրում» և «մեջբերման ամփոփում» տարբերակների ընտրությունը կախված է նրանից, թե ավարտական աշխատանքի, որ բաժինն է ձևավորվում: Գրականության ակնարկի համար ընդունելի և կիրառելի է մեջբերման ամփոփումը, սահմանումների պարագայում՝ ուղղակի մեջբերումը, իսկ ընդհանրացումների համար՝ մտքի վերաշարադրումը:

Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի
 «_____» մասնագիտության
 «_____» կրթական ծրագրի բակալավրիատի առկա (հեռակա)
 ուսուցման համակարգի 4-րդ (5-րդ) կուրսի ավարտական աշխատանքների
 պաշտպանության ամփոփիչ հանձնաժողովի **գնահատման թերթիկ**

	Ուսանողի ազգանուն, անուն, հայրանուն	Ավարտական աշխատանքի թեմայի վերնագիր	Գնահատման գործոնների կշիռ*(միավոր)			
			I	II	III	IV

Ամփոփիչ ատեստավորման հանձնաժողովի նախագահ

Ամփոփիչ ատեստավորման հանձնաժողովի անդամ

Ծանոթություն.

- I. ավարտական աշխատանքի բովանդակությունը,
- II. ավարտական աշխատանքի ինքնուրույնության աստիճանը,
- III. ավարտական աշխատանքի ներկայացման որակը,
- IV. տրված հարցերի և դիտողությունների պատասխանների ամբողջականությունը
և խորությունը:

ՀԱՍՏԱՏՈՒՄ ԵՄ

ՀՊՏՀ _____ ամբիոնի վարիչ

_____ (ստորագրություն)

_____ (անուն, ազգանուն)

Ավարտական աշխատանքի կատարման ժամանակացույց

N	Առաջադրանք	Ժամկետ	Ղեկավարի ստորագրություն	Ուսանողի ստորագրություն
	Թեմայի նախնական քննարկման և գործողությունների պլանի հաստատման ամսաթիվ:			
1.	Հետազոտության նպատակի առաջադրում, առաջադրված նպատակից բխող առանցքային հարցերի և խնդիրների ձևակերպում, հետազոտության օբյեկտի և առարկայի հստակեցում:			
2.	Հետազոտության թեմային առնչվող մասնագիտական գրականության, հրապարակումների ու հետազոտական նյութերի հավաքագրում, ուսումնասիրություն և գրականության ակնարկի շարադրում:			
3.	Հետազոտության իրականացման մեթոդների ուսումնասիրություն, կիրառվելիք մեթոդաբանության ընտրություն և ընտրության հիմնավորում:			
4.	Հետազոտության համար անհրաժեշտ վիճակագրական տեղեկությունների հավաքագրում, ամփոփում և մշակում:			

5.	Վերլուծության (վերլուծությունների) իրականացում, արդյունքների ամփոփում և շարադրում:			
6.	Հետազոտության արդյունքների ամփոփում և եզրակացությունների շարադրում:			
7.	Ավարտական աշխատանքի ստուգում հակազրագողության համակարգում՝ ըստ ուսանողի ցանկության:	1.		
		2.		
		3.		
8.	Օգտագործված գրականության ցանկի ձևավորում:			
9.	Վերջնական տարբերակի համատեղ քննարկում, հաստատում և ներկայացում ամբիոն:			
10.	Ավարտական աշխատանքի պաշտպանության ելույթի և շնորհանդեսի նախապատրաստում:			

Ավարտական աշխատանքի հաստատված ժամանակացույցի կատարման վերաբերյալ ղեկավարի նկատառումներ

N	Առաջադրանք	Հաստատված ժամկետ	Ղեկավարի նկատառումներ	Ղեկավարի ստորագրություն
1.	Հետազոտության նպատակի առաջադրում, առաջադրված նպատակից բխող առանցքային հարցերի և խնդիրների ձևակերպում, հետազոտության օբյեկտի և առարկայի հստակեցում:			
2.	Հետազոտության թեմային առնչվող մասնագիտական գրականության, հրապարակումների ու նյութերի հավաքագրում, ուսումնասիրություն և գրականության ակնարկի շարադրում:			

3.	Հետազոտության իրականացման մեթոդների ուսումնասիրություն, կիրառվելիք մեթոդաբանության ընտրություն և ընտրության հիմնավորում:			
4.	Հետազոտության համար անհրաժեշտ վիճակագրական տեղեկությունների հավաքագրում, ամփոփում և մշակում:			
5.	Վերլուծության (վերլուծությունների) իրականացում, արդյունքների ամփոփում և շարադրում:			
6.	Հետազոտության արդյունքների ամփոփում՝ որպես եզրակացություններ:			
7.	Ավարտական աշխատանքի ստուգում հակազրագողության համակարգում՝ ըստ ուսանողի ցանկության:	1.		
		2.		
		3.		
8.	Օգտագործված գրականության ցանկի ձևավորում:			
9.	Վերջնական տարբերակի համատեղ քննարկում, հաստատում և ներկայացում ամբիոն:			
10.	Ավարտական աշխատանքի պաշտպանության ելույթի և շնորհանդեսի նախապատրաստում:			

ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՊՏՀ _____ ամբիոնի բակալավրիատի առկա (հեռակա) ուսուցման համակարգի 4-րդ (5-րդ) կուրսի ուսանող _____ -ի
« _____ »

թեմայով ավարտական աշխատանքի վերաբերյալ

Ավարտական աշխատանքի վերաբերյալ հիմնական հարցադրումները

N	Հարց	Այո	Մասամբ	Ոչ
1.	Ներածությունում հիմնավորված է ավարտական աշխատանքի թեմայի արդիականությունը:	☒	☐	☐
2.	Ավարտական աշխատանքի նպատակը, ընտրված օբյեկտը և սահմանված առարկան նպաստել են հետազոտության ամբողջականության ու համակողմանիության ապահովմանը:	☐	☐	☐
3.	Հետազոտական աշխատանքում առաջադրված հիմնախնդիրների լուծումները նպաստել են սահմանված նպատակի իրագործմանը:	☐	☐	☐
4.	Գրականության ակնարկում ներկայացված է այլոց կողմից տվյալ թեմայի ուսումնասիրվածության աստիճանը:	☐	☐	☐
5.	Ընտրված գրականությունն ու այլ աղբյուրներն ապահովում են տվյալ թեմայի լուսաբանման համակողմանիությունն ու տեսակետների բազմազանությունը:	☐	☐	☐
6.	Ընտրված գրականության աղբյուրներն ու վիճակագրական տվյալները ժամանակագրորեն արտահայտում են տվյալ հիմնախնդրի արդի վիճակն ու միտումները:	☐	☐	☐
7.	Ուղղակի մեջբերումների, մտքի վերաշարադրման և մեջբերման ամփոփումների ընթացքում ուսանողը պատշաճ կերպով պահպանել է ակադեմիական բարեվարքության կանոնները:	☐	☐	☐
8.	Հետազոտության համար ընտրված մեթոդաբանությունը նպաստել է թեմայի ուսումնասիրվածության աստիճանի բարձրացմանը, հիմնախնդրի համակողմանի ուսումնասիրությանը, առաջադրված խնդիրների լուծմանը և հետազոտության նպատակի իրագործմանը:	☒	☐	☒
9.	Վերլուծությունների և ամփոփումների բաժնում հետազոտության օբյեկտի վերլուծությունը համակողմանի է, արտացոլում է վերջինիս ներկա վիճակը, օրինաչափությունները, զարգացման ընթացքը, խնդիրներն ու սահմանափակումները:	☐	☐	☐
10.	Եզրակացությունները կատարված հետազոտության տրամաբանական ընդհանրացումների ամբողջությունն են:	☐	☐	☐

ԴԻՏՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1.

2.

3.

Ավարտական աշխատանքը **համապատասխանում է / չի համապատասխանում** (ընդգծել) առաջադրված պահանջներին:

_____ -ին առաջարկվում է **շնորհել / չշնորհել** (ընդգծել)
(ուսանողի անուն, ազգանուն)

_____ բակալավրի որակավորում:

Գրախոս՝ _____
(պաշտոն, ա., ա., հ., ստորագրություն)

«_____» _____ 20 _____ թ.